

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/187/2013
Identifikačné číslo spisu:	5909205606
Dátum vydania rozhodnutia:	11.02.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:5909205606.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky E. Z., bývajúcej v Q., resp. S., zastúpenej JUDr. Martinom Cibulom, advokátom so sídlom v Liptovskom Mikuláši, Milana Pišúta č. 919/2, proti odporcom 1/ M. L., bývajúcej v D., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Ladislav Janči, s.r.o., so sídlom v Ružomberku, Dončova č. 1451/21, IČO: 36862304, 2/ F. C., bývajúcemu v Q., resp. F., o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 3 C 149/2009, o dovolaní odporkyne 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 20. augusta 2012 sp. zn. 5 Co 226/2012, takto

rozhodol:

Napadnutý rozsudok z r u š u j e a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Ružomberok rozsudkom z 28. februára 2012 č.k. 3 C 149/2009-350 odporcom 1/ a 2/ uložil spoločnú a nerozdielnu povinnosť zaplatiť navrhovateľke do troch dní spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 13 500 €, ktorá jej vznikla zásahom do osobnostných práv (práva na súkromie a rodinný život) odporcami zavinenou dopravnou nehodou 17. júna 2005, pri ktorej bola usmrtená navrhovateľkina dcéra R., narodená XX. Z. XXXX. V odôvodnení súd prvého stupňa uviedol, že vykonaným dokazovaním mal preukázať, že každý z odporcov samostatne pri tejto dopravnej nehode porušil pravidlá cestnej premávky, lebo obaja viedli svoje motorové vozidlá tak, že došlo k ich zrážke, pri ktorej bolo jedno z nich (riadené odporcom 2/) odrazené na chodník, kde narazilo do kočíka, v ktorom sa v tom čase nachádzala maloletá R.. Tento mimoriadne intenzívny zásah do osobného, súkromného a rodinného života navrhovateľky je bezprostredným následkom protiprávneho konania odporcov 1/ a 2/. Pri rozhodovaní o peňažnej náhrade prihliadol súd na nenapraviteľný následok zásahu do osobnosti navrhovateľky, pri ktorom je nepostačujúca každá z morálnych foriem zadostučinenia (§ 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Následky tohto zásahu nie sú celkom reparable; priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch môže prispieť len k zmierneniu vzniknutého stavu. Na tom nič nemení skutočnosť, že odporkyňa 1/ sa v trestnom konaní ospravedlnila za svoje protiprávne konanie a jeho dôsledky. Navrhovateľka pociťuje stratu svojej dcéry, jednej z najbližších osôb, aj niekoľko rokov po dopravnej nehode, a to predovšetkým v oblasti citovej, rodinnej, sociálnej. Predpoklady zodpovednosti odporcov 1/ a 2/ za nimi spôsobenú ujmu sú preto dané. K výške priznanej náhrady

nemajetkovej ujmy uviedol, že v danom prípade išlo o šokujúce, náhle a neočakávané úmrtie, ktoré napriek nízkemu veku zomrelej pretrhlo ich silné putá. Navrhovateľka stratila možnosť viesť s dcérou riadny rodinný život, bola ochudobnená o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov, natrvalo a nenapraviteľne prišla o možnosť budovať a rozvíjať s dcérou vzájomný vzťah. Pokiaľ sa navrhovateľka v konaní domáhala priznania náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 200 000 €, súd dospel k záveru, že opodstatnenou je náhrada nemajetkovej ujmy iba vo výške 13 500 €. Tento záver vyvodil z toho, že vzniknutý následok nespôsobili odporcovia 1/ a 2/ úmyselne a na ich ťarchu im nemožno pripísať ani rozpad manželstva navrhovateľky ani zhoršenie prospechu jej detí v škole. Návrh na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy vo výške presahujúcej 13 500 € preto súd zamietol ako nedôvodný. K námietke odporkyne 1/, že v danom prípade je za zásah do osobnostných práv navrhovateľky nedôvodne uplatňovaná solidárna zodpovednosť odporcov 1/ a 2/ súd prvého stupňa uviedol, že otázka spôsobenia nemajetkovej ujmy viacerými osobami síce nie je zákonom osobitne upravená, namiesto je však analogická (§ 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka) aplikácia § 438 Občianskeho zákonníka, ktorý upravuje obsahom a účelom najbližší právny vzťah. Toto ustanovenie obsahuje úpravu spoločnej zodpovednosti viacerých škodcov za škodu, pričom ich spoločný záväzok je zo zákona spoločný a nerozdielny (pokiaľ súd nerozhodne o ich zodpovednosti podľa účasti na spôsobení škody). Zmyslom takejto úpravy je prehĺbenie zodpovednosti za škodu a dôsledné zabezpečenie ochrany práv poškodeného, lebo škodcovia sú takto povinní uhradiť poškodenému celý dlh spoločne s tým, že poškodený je oprávnený požadovať jeho zaplatenie od ktoréhokoľvek z nich; dlh potom zaniká v rozsahu, v ktorom bol niektorým zo škodcov splnený. Podmienkou solidárnej zodpovednosti za škodu viacerých škodcov je existencia príčinnej súvislosti medzi konaním každého z nich a škodlivým následkom, za ktorý sa náhrada požaduje. V tomto prípade bola preukázaná príčinná súvislosť medzi zavineným protiprávnym konaním odporcov 1/ a 2/ (každého jedného) a neoprávneným zásahom do osobnostných práv navrhovateľky. Na vzniku dopravnej nehody mali vinu obaja odporcovia 1/ a 2/. V trestnom konaní totiž súd konštatoval, že bez konania ktoréhokoľvek z nich by k dopravnej nehode nedošlo. V prejednávanej veci nebola zistená žiadna taká osobitná okolnosť, ktorá by opodstatňovala záver o zodpovednosti odporcov 1/ a 2/ podľa miery ich účasti na spôsobení navrhovateľkinej ujmy. Skutočnosť, že v trestnom konaní im neboli uložené totožné tresty, na tom nič nemení. V otázke nepremlčateľnosti nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorou sa prvostupňový súd zaoberal vzhľadom na vznesenú námietku premlčania, vychádzal z toho, že účelom tejto náhrady je zosúladiť mieru ujmy na hodnotách ľudskej osobnosti s jej konkrétnym finančným vyjadrením. Úvahy o premlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch tu nemajú žiadny zákonný podklad. Námietka premlčania vznesená odporkyňou 1/ je preto nedôvodná - právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka totiž nepodlieha premlčaniu. O trovách konania rozhodol súd prvého stupňa v zmysle § 151 ods. 3 O.s.p.

Na odvolanie odporkyne 1/ Krajský súd v Žiline rozsudkom z 20. augusta 2012 sp. zn. 5 Co 226/2012: a/ rozsudok prvostupňového súdu v napadnutej (žalobe vyhovujúcej) časti potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.), b/ konštatoval, že „v ostatnej časti, nenapadnutej odvolaním, v ktorej súd čiastočne návrh zamietol, ponecháva rozsudok okresného súdu nedotknutý“, c/ pripustil dovolanie a d/ rozhodol, že o trovách odvolacieho konania rozhodne súd prvého stupňa. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku, spisového materiálu a tvrdení účastníkov dospel k záveru, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie veci, vykonal dokazovanie v potrebnom rozsahu, riadne zistil skutkový stav a zo skutkových zistení vyvodil správne právne závery. Odvolací súd sa s týmito závermi, ako aj s odôvodnením napadnutého rozsudku v celom rozsahu stotožnil, preto sa obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia. Poukázal na to, že rozsudkom Okresného súdu Ružomberok zo 6. júna 2007 sp. zn. 8 T 17/2006 boli odporcovia 1/ a 2/ uznaní vinnými zo spáchania trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 224 ods. 1 a 2 Trestného zákona. Odvolací súd sa stotožnil s posúdením otázky nepremlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch prvostupňovým súdom, lebo z povahy tejto náhrady ako prostriedku nápravy porušeného osobnostného práva treba vyvodiť, že nejde o majetkové právo. Samu skutočnosť, že takéto zadost'učinenie sa realizuje v peniazoch, nemožno považovať za určujúcu pre posudzovanie tohto práva. Vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch odvolací súd konštatoval, že sumu 13 500 € považuje za „absolútne primeranú“. Prvostupňový súd sa v odôvodnení svojho rozsudku

podrobne vyporiadal s jednotlivými argumentmi odporkyne 1/, ktoré neskôr vzniesla aj v odvolacom konaní, preto odvolací súd na dôvody jeho rozhodnutia v podrobnostiach odkázal. Aj podľa jeho názoru zodpovedajú za zásah do osobnosti navrhovateľky a jeho dôsledky obaja odporcovia solidárne. Ustanovenie § 438 Občianskeho zákonníka upravuje zodpovednosť za škodu v prípade, ak bola škoda spôsobená viacerými škodcami v dvoch formách, a to ako zodpovednosť solidárnu a zodpovednosť delenú. Z tohto ustanovenia je zrejmé, že solidárnu zodpovednosť treba uplatňovať vtedy, keď nie je namieste uvažovať o delenej zodpovednosti. Podstata solidárnej zodpovednosti spočíva v tom, že ak škoda bola spôsobená dvomi alebo viacerými škodcami, buď súbežnou činnosťou alebo na sebe nezávislou činnosťou s jednou škodou, zodpovedajú za ňu škodcovia spoločne a nerozdielne. Ak je daná príčinná súvislosť medzi konaním každého zo škodcov a škodlivým následkom, za ktorý sa požaduje náhrada, treba aplikovať ustanovenia zákona o solidárnej zodpovednosti. Keďže otázka spoločnej zodpovednosti viacerých osôb za neoprávnený zásah do osobnostných práv nie je v Občianskom zákonníku výslovne upravená, prvostupňový súd aj podľa názoru odvolacieho súdu správne na daný prípad aplikoval ustanovenie § 438 Občianskeho zákonníka, ktoré upravuje právne vzťahy svojou povahou najbližšie tomu vzťahu, z ktorého navrhovateľka vyvodzuje nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Z týchto dôvodov odvolací súd nepovažoval za opodstatnenú odvoláciu argumentáciu odporkyne 1/, že solidárna zodpovednosť odporcov bola vyvedená v rozpore so zákonom. Prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 O.s.p. vyslovil odvolací súd preto, lebo svoj rozsudok považoval za právne zásadný v otázkach, či: a/ právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je premlčateľné, b/ v prípade, ak do práva na ochranu osobnosti neoprávnene zasiahne viacero osôb, je možné na takýto prípad analogicky aplikovať § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka o solidárnej zodpovednosti. O trovách odvolacieho konania nerozhodol s poukázaním na § 224 ods. 4 O.s.p. a § 151 ods. 3 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala odporkyňa 1/ dovolanie, v ktorom uviedla, že je prípustné v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. a dôvodné preto, lebo v konaní došlo k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa jej názoru odvolací súd rozhodol v rozpore s právnymi závermi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ku ktorým dospel v rozhodnutí sp. zn. 2 Co 278/2007 pri riešení otázky premlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Navyše, navrhovateľka v danom prípade v čase pred začatím občianskeho súdneho konania nijakým právne relevantným spôsobom (a v žiadnom konaní) neuplatnila svoje právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. V dôsledku toho, že odvolací súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nevysvetlil svoj odklon od právnych záverov zaujatých v predmetnom rozhodnutí najvyššieho súdu, je rozsudok odvolacieho súdu nepreskúmateľný, arbitrárny a diskriminačný. Výška navrhovateľke priznanej náhrady bola určená z dôvodov, ktoré nie sú v plnom rozsahu preskúmateľné; navyše, je neprimeraná aj v porovnaní s výškami náhrad, ktoré súdy úspešným účastníkom priznali v iných skutkovo a právne obdobných veciach. Celkom nesprávny je aj záver, že do osobnosti navrhovateľky zasiahli obaja odporcovia ako spolupáchatelia trestného činu ublíženia na zdraví. Z trestného rozsudku je zrejmé, že v ich prípade nešlo o spolupáchateľstvo. Každý z nich samostatne bol odsúdený jednotlivo (nie spoločne). Preto nebol dôvod, aby za nemajetkovú ujmu navrhovateľky zodpovedali solidárne. Zdôraznila, že odporcovi 2/ bol v porovnaní s ňou uložený trest odňatia slobody o 37,5% prísnejší (resp. trest zákazu činnosti o 40% prísnejší). Už len to samo preukazuje, že účasť odporcov na spôsobení nemajetkovej ujmy navrhovateľky nebola rovnaká. Nešlo pri tom o jeden spoločný zásah odporcov 1/ a 2, ale o dva samostatné, na sebe nezávislé zásahy každého z nich samostatne. So zreteľom na to a tiež s prihliadnutím na skutočnosť, že navrhovateľka sa nedomáhala solidárneho zaviazania odporcov 1/ a 2/, nemala aplikácia ustanovení Občianskeho zákonníka o solidárnej zodpovednosti žiadne opodstatnenie. Pokiaľ odvolací súd pristúpil k ich analogickému použitiu v otázke dôsledkov protiprávneho konania viacerých subjektov, mal analógiu použiť aj pri riešení otázky premlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy (právo na náhradu škody sa totiž všeobecne považuje za právo, ktoré podlieha premlčaniu).

Navrhovateľka vo vyjadrení k dovolaniu zotrvala na obsahu svojich vyjadrení a prednesov v konaní pred prvostupňovým a odvolacím súdom. Osobitne uviedla, že naďalej zotrváva na názore o nepremlčateľnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Bez ohľadu na to pripomenula, že

právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uplatnila včas - už v trestnom konaní. Odporkyňa 1/ teda celkom bezdôvodne tvrdí opak. Pre každý prípad poukázala na to, že judikatúra európskych súdov smeruje k takému vymedzeniu pojmu „škoda“, súčasťou ktorého nie je len ujma na majetku, ale aj nemajetková ujma. Navrhovateľka získala preukázateľnú vedomosť o tom, kto za jej ujmu zodpovedá, až právoplatnosťou rozsudku Krajského súdu v Žiline z 28. februára 2008 sp. zn. 3 To 156/2007 (to znamená 28. februára 2008). Prípadná subjektívna dvojročná premlčacia doba mohla začať plynúť až 1. marca 2008. Právo navrhovateľky na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch bolo preto v občianskom súdom konaní 16. októbra 2009 uplatnené v rámci premlčacej doby. Z týchto dôvodov žiadala dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015, lebo dovolanie bolo podané pred týmto dňom)] po zistení, že dovolanie podala včas odporkyňa 1/ (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade so zákonom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či je jej dovolanie opodstatnené.

1. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. (viď ďalej 2.) a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (viď ďalej 3.).

V ustanovení § 238 ods. 3 O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že toto rozhodnutie je zásadného právneho významu. Rozhodnutie odvolacieho súdu má zásadný význam spravidla vtedy, ak rieši takú právnu otázku, ktorá judikatúrou vyšších súdov nebola riešená alebo výklad ktorej v judikatúre týchto súdov nie je ustálený, alebo, ak odvolací súd posúdil určitú právnu otázku inak, než je riešená v konštantnej judikatúre vyšších súdov a rozhodnutie odvolacieho súdu predstavuje v tomto smere odlišné riešenie tejto právnej otázky (viď rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 4/2004).

Pokiaľ odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 3 O.s.p., je dovolateľ oprávnený napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené (pozn.: vo vzťahu k dovolaniu pripustenému dovolacím súdom podľa § 238 ods. 3 O.s.p. sa uvedené ako principiálny, konštantný a nemenný prístup dovolacieho súdu jednotne aplikuje všetkými senátmi najvyššieho súdu v ich doterajšej rozhodovacej praxi - viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 216/2009, 2 Cdo 173/2012, 3 Cdo 219/2011, 4 Cdo 28/2011, 5 Cdo 171/2009, 6 Cdo 115/2011, 7 Cdo 117/2011). Vzhľadom na to sa dovolací súd v predmetnom dovolacom konaní nemohol zaoberať žiadnymi skutkovými otázkami (na ich riešenie nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami - viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.), ale ani tými právnymi otázkami, so zreteľom na ktoré nebola odvolacím súdom vyslovená prípustnosť dovolania (dovolací súd preto neposudzoval medziiným ani správnosť právnych záverov súdov o tom, aká výška náhrady nemajetkovej ujmy priznanej navrhovateľke je primeraná zásahu do jej osobnostných práv).

2. So zreteľom na § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. najvyšší súd skúmal, či v konaní nedošlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. K takej vade došlo, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Vady konania vymenované v § 237 O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo.

3. Plniac povinnosť, ktorá vyplýva z § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., dovolací súd ďalej skúmal, či v konaní nedošlo k niektorej z tzv. iných procesných väd majúcich za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Inou vadou sa rozumie procesná nesprávnosť majúca za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, ktorú nemožno podriaďiť pod § 237 O.s.p., ale jej dôsledok sa mohol prejaviť na výsledku konania formulovanom vo výroku rozhodnutia.

Odporkyňa 1/ v dovolaní namieta, že napadnutý rozsudok nemá náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p., je nepresvedčivý, nepreskúmateľný a arbitrárny. Dovolateľkou v tomto zmysle namietaná nesprávnosť je judikatúrou najvyššieho súdu považovaná za tzv. inú vadu konania (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., judikát R 111/1998 a tiež zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu R 2/2016). V danom prípade obsah spisu v ničom nenasvedčuje tomu, že by dovolacia argumentácia odporkyne 1/ opodstatňovala aplikáciu druhej vety predmetného stanoviska najvyššieho súdu, ktorá celkom výnimočne pripúšťa možnosť, že nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia môže mať v krajnom prípade za následok (až) vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

V zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. súd v odôvodnení rozsudku uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonával ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa názoru dovolacieho súdu zodpovedá napadnutý rozsudok požiadavkám vyplývajúcim z § 157 ods. 2 O.s.p. na riadne a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská oboch procesných strán k prerokovávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje aj na závery vyplývajúce z uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 115/03 a II. ÚS 78/05, podľa ktorých súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný, určujúci význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.

Sama skutočnosť, že dovolateľka sa nestotožnila so skutkovými a právnymi závermi odvolacieho súdu, prípadne odôvodnenie jeho rozhodnutia považuje za nepostačujúce alebo nepresvedčivé, nemôže bez ďalšieho viesť k záveru o tom, že by v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

4. V dovolaní sa namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v oboch tzv. dovolacích otázkach spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, keď súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo keď síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo keď zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

5. Prvou otázkou, ktorú odvolací súd nastolil v napadnutom rozhodnutí je, „či právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je premľateľné“.

Predmetnou otázkou sa už najvyšší súd v minulosti zaoberal. Na základe rozhodnutia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky - ako judikát R 58/2014 - publikované rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 194/2011

spočívajúce na právnom názore, podľa ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu. Dovolací súd sa s týmto názorom stotožňuje aj v preskúmvanej veci, pričom na bližšie odôvodnenie uvádza nasledovné:

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka právo sa premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až § 110). Na premlčanie súd prihliadne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať. Z ustanovenia § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že sa premlčujú všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva.

Premlčanie je kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou. Zmyslom tohto inštitútu je zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. Premlčaním právo nezaniká, iba sa závažne oslabuje. Uplatnenie námietky premlčania spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať. Základným účelom inštitútu premlčania je pôsobiť na subjekty občianskoprávných vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje práva (nároky) a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po časovo neprimeranej dobe nútené plniť svoje povinnosti. Ak uplynula zákonom ustanovená premlčacia doba a oprávnená osoba v nej určeným spôsobom svoje právo nevykonala, vzniká povinnej osobe oprávnenie vzniesť námietku premlčania a tým spôsobiť, že oprávnená osoba sa už nemôže s úspechom domáhať na súde svojho práva. Pritom zásada hospodárnosti konania vedie konajúci súd k tomu, aby prednostne posúdil v konaní vznesenú námietku premlčania vzhľadom na to, že v prípade jej oprávnenosti takýto postup vedie k rýchlemu vydaniu rozhodnutia vo veci samej, bez potreby vykonávania ďalších dôkazov.

Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka predstavuje jedno z parciálnych a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, nestačí na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom má za následok, že ide o osobné právo majetkovej povahy. Podľa názoru dovolacieho súdu je v uvedenom zmysle určujúci obsah nároku, a nie predmet jeho ochrany. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky.

So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd svoj rozsudok (pri riešení prvej „dovolacej otázky“) založil na právnom posúdení, ktoré nie je správne. Odporkyňa 1/ preto opodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.

Dovolací súd poznamenáva, že v tomto bode riešená „dovolacia otázka“ nebola nastolená za účelom posúdenia, či navrhovateľka v danom prípade uplatnila svoje právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch v rámci plynutia premlčacej doby, alebo až po jej uplynutí. Vzhľadom na rozsah dovolacieho prieskumu v prípade dovolania pripusteného podľa § 238 ods. 3 O.s.p. sa preto dovolací súd nezaoberal otázkou, či odporkyňa 1/ účinne vzniesla námietku premlčania.

6. Za druhú právne zásadnú označil odvolací súd otázku, „či v prípade, ak do práva na ochranu osobnosti neoprávnené zasiahne viacero osôb, je možné na takýto prípad analogicky aplikovať § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka o solidárnej zodpovednosti“.

Najvyšší súd sa už v iných ním preskúmvaných veciach zaoberal možnosťou analogického uplatnenia ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody na niektoré otázky významné z hľadiska rozhodovania o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch. Napríklad v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 228/2012, ktoré bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky publikované ako judikát R 158/2014, najvyšší súd po citovaní § 853 Občianskeho zákonníka konštatoval, že analógia legis (analógia zákona) sa používa ako forma aplikácie zákona vtedy, keď treba riešiť otázku, riešenie ktorej nie je síce v zákone upravené, ale ten istý zákon upravuje riešenie podobného prípadu. Vychádza

sa pritom z predpokladu, že zákonodarca by podľa rovnakých zásad upravit aj daný prípad. V uvedenom rozhodnutí najvyšší súd konštatoval, že právnym vzťahom zodpovednosti za nemajetkovú ujmu spôsobenú na osobnostných právach fyzickej osoby (§ 11 až § 16 Občianskeho zákonníka) sú obsahom a účelom najbližšie právne vzťahy zodpovednosti za majetkovú ujmu (škodu) spôsobenú v majetkovej sfére poškodeného, ktoré sú upravené v ustanoveniach § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Občiansky zákonník v § 420 ods. 1 ustanovuje, že každý zodpovedá za majetkovú ujmu (škodu), ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti. Reagujúc na možnosť, že škodu spôsobí viac škodcov, v ustanovení § 438 ods. 1 uvádza, že v takom prípade zodpovedajú za ňu spoločne a nerozdielne (solidárne). Podľa § 438 ods. 2 Občianskeho zákonníka v odôvodnených prípadoch môže súd rozhodnúť, že tí, ktorí škodu spôsobili, zodpovedajú za ňu podľa svojej účasti na spôsobení škody. Občiansky zákonník však výslovne neustanovuje, ako zodpovedajú viaceré fyzické alebo právnické osoby vtedy, keď fyzickej osobe spôsobili spoločne nemajetkovú ujmu.

Vyššie uvedené právne závery o možnosti istého analogického použitia niektorých ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade majetkovej ujmy (škody) na prípady náhrady nemajetkovej ujmy zastáva dovolací súd aj v preskúmvanej veci.

Pri škode spôsobenej viacerými subjektmi dáva zákon prednosť pravidlu solidárnej zodpovednosti voči poškodenému s tým, že vo vzájomnom pomere škodcov sa vyporiadajú podľa svojej účasti na spôsobení škody (§ 439 Občianskeho zákonníka). K tomu vid' tiež publikáciu „Občiansky zákonník pre prax (komentár)“, JUDr. Jaroslav Krajčo, Vydavateľstvo Eurounion, 2015, obsiahnutý odkaz na judikáтуру uvedenú na str. 1700. Právna teória zastáva názor, podľa ktorého solidárna zodpovednosť viacerých škodcov sa uplatní bez ohľadu na právny režim ich zodpovednosti, teda bez ohľadu na to, či ide o zodpovednosť subjektívnu alebo objektívnu, špeciálnu alebo všeobecnú (vid' „Občiansky zákonník I“, doc. JUDr. Marek Števček PhD. a kol., Nakladateľství C. H. Beck, 2015, str. 1482). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu niet dôvodu, aby sa tieto teoreticko-právne prístupy, ktoré sa uplatňujú v prípade majetkovej ujmy (škody), nevzťahovali aj na prípady, v ktorých dôjde k ujme na osobnostných právach.

Solidárna zodpovednosť viacerých subjektov za spôsobenú ujmu je podľa § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka pravidlom, delená zodpovednosť za spôsobenú ujmu je v zmysle § 438 ods. 2 Občianskeho zákonníka výnimkou z tohto všeobecného pravidla, a preto ju možno vysloviť len v odôvodnených prípadoch. Kritériom delenej zodpovednosti nie je miera zavinenia každého zo zodpovedných subjektov, ale ich „účasť na spôsobení škody“, čo je pojem širší, než miera zavinenia; úvahu o účasti viacerých zodpovedných subjektov na spôsobenej ujme je potrebné založiť na porovnaní charakteru a významu povinností a závažnosti ich porušenia (napríklad úmyselné porušenie povinnosti treba považovať za významnejšie, než je nedbanlivostné porušenie povinnosti).

Zmyslom solidárnej zodpovednosti viacerých zodpovedných subjektov za spôsobenú ujmu je prehĺbiť ich zodpovednosť a dôsledne zabezpečiť ochranu práv toho, komu bola ujma spôsobená; spoločná a nerozdielna zodpovednosť totiž znamená, že zodpovedné subjekty sú povinné zaplatiť celú náhradu ujmy spoločne s tým, že dotknutý subjekt je oprávnený požadovať jej zaplatenie od ktoréhokoľvek zodpovedného subjektu a dlh zaniká v rozsahu, v ktorom bol niektorým z nich splnený. Pokiaľ zo všeobecnej úpravy spoločnej zodpovednosti vyplýva, že ak nie je stanovené niečo iné, sú podiely spoločných dlžníkov rovnaké, špeciálne ustanovenie (§ 439 Občianskeho zákonníka) zakladá medzi spoločne zodpovednými subjektmi pravidlo vzájomného vyporiadania sa podľa pomeru ich účasti na ujme. Ak jeden zo solidárne zodpovedných subjektov nahradí dotknutému subjektu viac, než zodpovedá jeho účasti na vzniku ujmy, má právo žiadať adekvátnu časť plnenia od ďalších zodpovedných subjektov v rozsahu vyplývajúcom z ich účasti na spôsobení ujmy. Ustanovenie § 439 Občianskeho zákonníka obsahuje úpravu (iba) vnútorných pomerov spoločne zodpovedných subjektov, teda úpravu, ktorá sa navonok nedotýka ich celkovej povinnosti vo vzťahu k tomu, komu bola spôsobená ujma.

Z obsahu spisu vyplýva, že súdy na daný prípad zodpovednosti odporcov 1/ a 2/ za ich zásah do

osobnostných práv navrhovateľky analogicky aplikovali § 438 Občianskeho zákonníka. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu im v tomto smere nemožno nič vytýkať. K druhej odvolacím súdom nastolenej „dovolacej otázke“ najvyšší súd uvádza, že ak do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby neoprávnene zasiahne viacero osôb, možno na takýto prípad analogicky aplikovať § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka o solidárnej zodpovednosti. Nad rámec toho treba ale poznamenať, že na základe analógie je prípustná nielen aplikácia § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ale (v odôvodnených prípadoch) tiež aplikácia § 438 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Druhá „dovolacia otázka“, ktorú nastolil odvolací súd, sa týka iba možnosti aplikácie ustanovenia § 438 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd, výlučne do právomoci ktorého patrí, či a ako vysloví prípustnosť dovolania, formuláciou druhej „dovolacej otázky“ nezaložil prípustnosť dovolania aj za účelom posúdenia správnosti právnych záverov prvostupňového a odvolacieho súdu, ku ktorým dospeli pri riešení otázky (ne)dôvodnosti aplikácie § 438 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Správnosť ich právnych záverov, ktoré pri tom zaujali, nemohla byť preto v prejednávanej veci predmetom dovolacieho prieskumu.

7. Z dôvodov uvedených vyššie pod 5. dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie odporkyne 1/ je opodstatnené, lebo odvolací súd (čo do vyriešenia prvej „dovolacej otázky“) založil svoj rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.